СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Пам'ятайте про Україну!

157. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 19-го СЕРПНЯ 1986 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 19, 1986 No. 157. VOL. XCIII.

НСЬКИЙ ЛІКАР РОЗПОВІДАЄ ПРО ЖЕРТВИ ЧОРНОБИЛЯ

Чикаго (М. С-ин). — Щоденник „Чикаго Трібюн" з 11-го серпня ц.р. помістив інформацію лікаря Ендрю Дейвиса, професора престижевого Дослідного центру в Чикаго, який був одним з кількох американських лікарів, що, бувши в Москві, мав нагоду бачити нещасні жертви чорнобильської трагедії. Ось фрагменти його спостережень і міркувань на цю тему:

„Попечені і вистрашені обличчя жертв Гірошіми і Нагасакі, відомі мені з картин, стали перед мною реальною дійсністю. Першого червня я побачив таких пацієнтів — жахливо покалічені жертви Чорнобиля в московському шпиталі, разом з групою американських лікарів.

Шпиталь, в якому ми були, призначений для пацієнтів, що хворіють на левкемію, і там переводять перещеплення кістного мозку. Нас коротко поінформували про стан 50 найбільш загрожених жертв катастрофи, з яких половина до кількох тижнів померла. Лікарі-консультанти-експерти з 20 країн поспішили на рятунок; тонни медичного постачання, ліків, апаратів поспішно доставлено до шпиталів.

Ми швидко нав'язали професійний контакт з совєтськими лікарями, які робили все можливе, щоб допомогти жертвам радіяції. Нам показали теж ляборпторійні записи тих, що ще жили, тих саме, що крім попечення ще й вонітували, кривавили і гарячкували.

Я мав нагоду оглянути сім жертв Чорнобиля: були це рядові робітники, а також пожежники у віці 20-30 років, хоч виглядали вони куди старшими. На головах — ні волосинки; шкіра брунатного кольору із слідами попечення, покрита бандажами... На наші питання відповідали вони зовсім свободно, але в їх очах видно якийсь глибокий сум, такий як у жертв Гірошіми чи Нагасакі.

Один інженер розказував, який жах огорнув його, коли на його очах найближчі товариші його праці впродовж кількох днів, а то й годин вмирали у муках, а він сам ждав на свою чергу...

Увесь світ відчув наслідки Чорнобиля. Але ж це сталось тільки на одній Чорнобильській станції і тільки чотириста пацієнтів лікується у шпиталях... А в тім вони поволі всі помруть. А якщо б прийшло до нуклеарної війни, то таких „Чорнобилів" буде 20,000.

Владика прийняв на авдієнції представників Гарвардського Проєкту

На авдієнції у Владики Мстислава (зліва): д-р С. Бережницька, Владика Мстислав, мгр М. Шиприкевич і д-р Е. Новосад.

С. Бавнд Брук, Н. Дж. — У вівторок, 29-го липня ц.р. Блаженніший Владика Мстислав, Митрополит Української Православної Церкви в ЗСА, прийняв на авдієнції представників філядельфійськоє округи за здійснення Гарвардського Проєкту.

Владика Мстислав дуже прихильно поставився до цього проєкту для відзначення Тисячоліття Християнства в Україні, живо цікавився плянами філядельфійського комітету та дав своє благословення до успішної праці. Філядельфійську групу очолювала д-р С. Бережницька, голова комітету,

мгр Марта Шиприкевич, фінансова референтка, та д-р Е. Новосад, член Контрольної комісії.

СЕНАТ ЗАТВЕРДИВ САНКЦІЇ ПРОТИ ПАР

Вашінгтон. — Не зважаючи на заперечення президента Роналда Регена, Сенат великою більшістю голосів затвердив законопроєкт про введення нових суворих санкцій проти Південно-Африканської Республіки.

Згідно з новим законопроєктом, забороняється всі дальші капіталовкладення в південноафтиканську економіку і вводиться ряд обмежень на експорт і імпорт.

Оцінюючи результати голосування, голова Комісії закордонних зв'язків Ричард Луґар сказав: „Ми приступили до значних змін нашої зовнішньої політики. Це дуже важливий крок".

Пропозиція Палати Репрезентантів повністю припинити економічні зв'язки з Південно-Африканською Республікою була відкинута Сенатом. Після закінчення вакацій Конґресу очікується прийняття законопроєкту, який буде переданий Президентові для одобрення.

Президент Р. Реґен буде поставлений перед нелегкою проблемою. Він повинен вирішити, чи наложити вето на законопроєкт, виходячи з власних переконань, чи погодитися на компроміс, який є особливо важливий як для нього, так і для всієї Республіканської партії напередодні виборів до Конґресу. Вважають, що навіть на випадок президентського вето прихильники санкцій наберуть необхідні дві третини голосів, щоб законопроєкт став законом, бо за санкціями голосувало 87 сенаторів.

На пресовій конференції перед початком сенатського голосування Президент повторив, що вважає санкції безглуздими і непродуктивними. Він також заявив, що багато видатних чорних лідерів ПАР рішуче виступають проти санкцій, вважаючи, що їх введення в першу чергу негативно відіб'ється на економічному становищі кольорового населення країни.

Поміркованi демократи висловили здогад, що санкції приведуть до зближення з майбутнім урядом більшости в ПАР. Сенатор-демократ Дейл Бамперс заявив, що нині більшість чорних лідерів ПАР явно схиляються до промосковської позиції, а санкції повинні „підтвердити американську стурбованість".

Санкції можуть бути відкликані, якщо протягом року уряд ПАР звільнить з ув'язнення Нельсона Манделю та інших своїх політичних противників, а також відкличе надзвичайний стан.

Проти законопроєкту голосували сенатори, які постійно вважають, що будь-які санкції суперечать довготерміновим стратегічним інтересам З'єднаних Стейтів Америки.

КОНҐРЕС УЗГІДНИВ ПРОЄКТ НОВОЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

Вашінгтон. — Секретар департаменту фінансів Джеймс А. Бейкер назвав компромісовий плян, що зменшить індивідуальні податки пересічно на 6.1 відсотка, великим спільним досягненням республіканців і демократів, яке сприятеме розвитку економіки, і яке є „великою перемогою для населення ЗСА".

Ден Ростенковскі, демократ з Іллинойського стейту, голова 22-членної спільної комісії, яка приготувала цей законопроєкт в суботу, 16-го серпня, сказав, що він не передбачає трудноців і певний, що законопроєкт буде прийнятий як Палатою Репрезентантів, так і Сенатом, коли вони повернуться з вакацій 8-го вересня.

Президент Роналд Реґен заявив пізно ввечорі у суботу, що компромісове рішення щодо податків є „історичним" та що воно „задовольняє мої вимоги щодо зміни в податковій системі". Законопроєкт ввійде в життя 1-го січня 1987 року.

У Пакістані політична ситуація ускладнюється

Лягор, Пакістан. — Загальна політична ситуація у Пакістані дуже ускладнилася в останньому часі, відколи лідери опозиційних партій зрозуміли, що успіхи вони можуть здобути тільки тоді коли об'єднаються під проводом дочки колишнього прем'єра Беназір Бутто, яка перебрала провід головної опозиційної партії і гостро виступає проти політики теперішнього уряду військової хунти, на чолі якої стоїть, ген. Мохаммед Зія уль-Гак.

Режим уль-Гака, знаючи здібність Б. Бутто, наказав арештувати її і багатьох інших політичних лідерів, не зважаючи на те, що виняткoвий стан в Пакістані був відкликаний рік тому і для такої розправи уряду з опозицією поліція мусить мати судовий дозвіл.

У багатьох містах Пакістану розпочались масові демонстрації і протести проти політики уряду, які в багатьох місцях кінчалися зударом з поліцією і військовими частинами, що їх хунта вкинула на поборення протестів. Сотні були поранені в Карачі, Ляркана, Лягорі та інших містах. Поліція в Карачі і Лягорі вживала слізний газ, воду, гумові палиці, а також гостру зброю у випадку більшого скупчення людей. У певних місцях уряд намагався заборонити демонстрації і публічні зібрання, але пакістанці вперто відкидали зарядження уряду, знаючи, що якщо вони тепер не переборять урядових „барикад", то військова хунта знищить фізично і морально опозицію так, як це вона робила досі.

Демонстранти в Лягорі протестували також і проти З'єднаних Стейтів Америки які, мовляв, стоять за плечима військової хунти і президента М. уль-Гака. Для відвернення критики від Вашінгтону, Державний департамент устами свого речника заявив, що він засуджує насильство пакістанської поліції і війська над демонстрантами, але не зайняв становища до домагань більшости поширити в Пакістані демократичні свободи і допустити до участи в уряді усі політичні партії, включно з партією, що її сьогодні очолює Б. Бутто, тобто Пакістанську народну партію, яка, на думку, урядових пакістанських кіл, „носить в собі елементи комуністичної ідеології".

Західні політичні спостерігачі думають, що поведінка уряду уль-Гака може пошкодити йому дуже. Тому, що, наприклад, поліційні чинники в Карачі, заявили кореспондентам, що вони держатимуть Б. Бутто в тюрмі один місяць. На якій підставі, згідно з яким законом чи кримінальним параграфом, — запитують лідери опозиції.

Політичні аналітики передбачають, що в Пакістані можуть наступити політичні зміни в недалекому майбутньому, якщо уряд уль-Гака знову не повернеться до екстреми і не відновить вийняткового стану в країні. Було б помилкою, — кажуть деякі спостерігачі, — якщо б у такій ситуації до внутрішніх справ Пакістану вмішувались закордонні держави, східні комуністичні, чи західні демократичні.

В Дітройті відбудеться зустріч ОДУМ

Дітройт. — Об'єднання Демократичної Української Молоді (ОДУМ) і Товариство Одумівських Приятелів (ТОП) ЗСА і Канади повідомляють, що в днях 29-31 серпня ц.р., тут на оселі „Київ" відбудеться зустріч членів з українським громадянством під гаслом: „Підтримуймо дисидентський рух в Україні!"

В п'ятницю, 29-го серпня, відбудеться вечірка молоді присвячена 20-літтю таборів виховників юного ОДУМ. До танців приграватиме оркестра „Одночасність" з Торонто.

В суботу вранці, 30-го серпня, відбудуться фінальні спортові змагання, по полудні буде екскурсія до музею у Крембрук, а вечором відбудеться бенкет і забава. Головну промову на бенкеті виголосить Раїса Мороз на тему: „Дисиденти в Україні та роля молоді на еміграції". До танців приграватиме оркестра „Соловей" з Торонто.

В неділю, 31-го серпня відбудеться Служба Божа, дефіляда і слово голови ЦК ОДУМ, обід, концерт мистецьких одиниць, спортові змагання і ватра. За дальшими інформаціями слід звертатися на тел.: (313) 362-2053 або (313) 273-7726.

І. Ратушинська мала побачення з мужем

Київ. — Як стало відомо, у понеділок, 11-го серпня, Ігор Геращенко зустрівся і говорив зі своєю жінкою поеткою Іриною Ратушинською.

Побачення відбулося в Київській слідчій в'язниці КҐБ і тривало одну годину. Ірина і Ігор розмовляли в присутности працівника КҐБ, але він вів себе, за словами Ігоря, досить тактовно, дивився в сторону, в розмову не вмішувався, не робив зауважень, як це дозволяв собі його колега під час побачення Ірини з матір'ю.

Ігор на бачив жінку понад три роки. Він повідомив телефонічно друзям, які живуть в стейті Конектикат, що тепер Ірина виглядає трохи ліпше, ніж на їх побаченні в таборі. В київській тюрмі її ліпше годують і почали лікувати. В неї виросло волосся, бо в таборі Ірина була дуже коротко обстрижена. Ірина усміхалася, трималася бадьоро. „Покаяння" від неї не добилися. Чим закінчиться перебування І. Ратушинської в слідчій тюрмі КҐБ, покищо тяжко сказати.

В розмові з жінкою Ігор назвав імена друзів, які стурбовані її долею, пишуть листи в її захист, шлють пакунки. Він, однак, не назвав країн, де живуть ці люди.

Як повідомив недавно з Лондону англіканський священик Роджерс, організатор масових демонстрацій і молебнів у багатьох містах Англії, уряд Великобританії надіслав Ірині і її мужеві офіційне запрошення приїхати в Англію на лікування. Покищо Ігор Геращенко цього запрошення не дістав.

Співак-тенор В. Мельничин і „Зоря" є черговими атракціями на Союзівці

Союзівка. — В цю суботу, 23-го серпня, на відпочинковій оселі Українського Народнго Союзу в концертовій мистецькій програмі виступлять співак-тенор Василь Мельничин і ансамбль „Зоря" з Коннектикат. Як в минулих роках, В. Мельничинові акомпаньюватиме його дочка Андріяна.

Програма, як і кожної суботи, почнеться о год. 8:30 вечора в концертовій залі „Веселка". По концерті о год. 10-ій вечора відбудеться забава до музики оркестри Аліка і Дорка.

Наступного тижня з нагоди великого вікенду Дня Праці будуть два концерти: в суботу, 30-го серпня, виступить Гриць Зозуля з групою гумористів з Канади, а у неділю, 31-го серпня, виступить вокаліст Алекс.

В. Мельничин

Від п'ятниці до неділі вечора будуть забави о год. 10-ій вечора.

У Вашінгтоні відзначено Тиждень Поневолених Націй

Вашінгтон. — У вівторок, 22-го липня ц.р., тут в будинку Кенон відзначено 28-му річницю Тижня Поневолених Націй, 45-ту річницю відновлення української держави і 100-ліття Статуї Свободи.

З цього приводу, Крайовий комітет поневолених націй разом з Українським Конґресовим Комітетом Америки влаштували полуденок, на який зібралося біля 150 осіб. Крайовий комітет поневолених націй складався з таких осіб: Едварда Девінского, консультанта Державного департаменту, конгресменів Джералда Соломона Семюла Стреттона з Ню Йорку, Филипа Крейна з Іллиной і Дона Ріттера з Пенсильванії.

Програмою провадив конгресмен Дж. Соломон, а промови виголосило кілька сенаторів і конґресменів. Також відчитано президентську проклямацію. Між присутніми були репрезентанти Френк Ґваріні Ню Джерзі, Мері Роз Овкар з Огайо і інші.

Всі промовці солідаризувались із заявою президента Роналда Регена про права всіх поневолених Москвою народів на волю і незалежність.

У СВІТІ

В БЕЙРУТІ ЗНОВУ наступила експльозія розривного матеріялу, наладнованого в автомобілі і залишеного у християнській частині міста, правдоподібно мусулманими-шіїтами, які, як кажуть політичні спостерігачі, є непримиримими ворогами християнської міліції, Ізраїля і З'єднаних Стейтів Америки. Тим разом згинуло 20 осіб і біля 100 були поранені. Взагалі в останньому часі від вибуху бомб загинуло в Бейруті понад 100 осіб.

МЕХІКАНСЬКА ПОЛІЦІЯ тотрурувала американського службовця по боротьбі з наркотиками — заявили кореспондентам офіційні особи Адміністрації. Вони поінформували, що поліція притримала Віктора Кортеза у прикордонній полосі, держала його цілу ніч на поліційній станиці, вела слідство при помочі тортур, а потім викинула його на вулицю і залишила там пораненого і побитого. Американські офіційні чинники дуже категорично запротестували перед мехіканським урядом і заявили, що ЗСА зроблять все, що буде в їх силах, щоб така ситуація не повторилась, навіть тоді, як треба буде вживати силу проти мехіканської поліції, до речі, інфільтрованої контрабандою наркотиками, до чого признався навіть сам їхній президент Міґуель де ля Мадрид під час переговорів у Вашінгтоні з президентом Роналдом Реґеном й іншими американськими урядовими особами. В. Кортеза перевезли до шпиталю, де він тепер переходить обслідування.

ПОЛІТИЧНІ СПОСТЕРІГАЧІ кажуть, що Сенат, який тепер готується до прийняття законопроєкту, який вимагає збільшення економічних санкцій проти Південно-Африканської Республіки, проти чого протестує сам президент Роналд Реґен, не зробить великої прислуги для Адміністрації і може скомплікувати закордонну політику Р. Реґена в майбутньому. Урядові особи заявили, що багато сенаторів, особливо тих, які шукають підтримки у виборців напередодні листопадових виборів, діють під тиском лідерів негритянських організацій і тих кіл, які хочуть за всяку ціну збільшити санкції без огляду на державі інтереси ЗСА.

В'ЄТНАМСЬКИЙ КОМУНІСТИЧНИЙ уряд наказав звільнити з ув'язнення американського громадянина, ветерана і вояка у в'єтнамській війні, 44-річного Роберта Шваба з Атланти, який власним кораблем з Філіппін причалив до в'єтнамських берегів у пошуках за в'єтнамкою, яку він залишив у Сайгоні під час евакуації американських вояків, що у поспіху покидали місто. Очевидно, прибережна сторожа В'єтнаму заарештувала Шваба і вкинула до тюрми, звідки він видістався тільки завдяки стaранням Державного департаменту. Тепер він прибув до Таїлянду і переходить там медичний огляд. Представник Білого Дому заявив, що в'єтнамська жінка „це приватна справа Шваба" і ЗСА не бажають до неї втручатися.

ГАМБУРЗЬКА ПОЛІЦІЯ заарештувала двох громадян Срі Лянки, які були замішані у контрабанду перевожування їхніх земляків до інших країн, зокрема до ЗСА і Канади. Рудольф Фішер, гамбурзький леґіслятор, заявив кореспондентам, що 152 особи, колишні робітники, які свого часу прибули із Срі Лянки до Західньої Німеччини, заплатили великі гроші лідерам контрабанди, які посадили їх на корабель у місцевості Йорк біля Гамбурґу, який їхав до Франції, а звідти французьким пасажирським кораблем їх відвезли у прибережні води Канади. Це ціла „містерійна" історія 152-ох осіб з племени Таміль, які говорили неправду канадським еміґраційним властям, що вони втекли із Срі Лянки перед переслідуванням і терором.

ФІНЛЯНДІЯ НЕ ВИДАСТЬ Совєтському Союзові 23-літнього прикордонника, який, під прикриттям ночі, перейшов совєтсько-фінляндський кордон і попросив політичного азилю. Ігор Єжевський і його товариш Василій Бекетов перейшли кордон ще 19-го червня. Бекетов зараз після цього зголосивяс до совєтської амбасади і повернувся до СССР. Фінляндські еміґраційні чинники заявили західнім кореспондентам, що вони „видворять" Єжевського з країни за його кримінальну поведінку, але не до Совєтського Союзу.

В АМЕРИЦІ

ЮРИДИЧНА КОМІСІЯ Сенату затвердила призначення члена Верховного суду Вілляма Ренквіста на пост голови Верховного Суду і призначення Антоніна Скалії членом Верховного Суду. Повний склад Сенату розгляне рекомендацію Юридичної комісії у вересні, після закінчення вакацій. Кандидатури В. Ренквіста і А. Скалії були запропоновані президентом Роналдом Реґеном. Коли переслухання з приводу призначення Скалії пройшли в Юридичній комісії дуже гладко, хоч представники негритянських груп обвинувачували Скалію в „расизмі", то переслухання з приводу призначення Ренквіста викликали суперечки серед членів комісії. Навіть тоді, коли ніхто не мав сумніву, що комісія значною більшістю підтримає Ренквіста, лібeрали зробили все можливе, щоб отруїти майбутньому голові Верховного суду настрій. Сенатор Едвард Кеннеді заявив навіть, що таким „екстремістам" як Ренквіст не місце на посаді голови Верховного Суду. Однак 13 членів Юридичної комісії підтримали кандидатуру Ренквіста на цей пост.

БІЛИЙ ДІМ ОГОЛОСИВ про програму боротьби з контрабандою наркотиків з Мехіко. Ця заява була зроблена наступного дня після зустрічі президента Роналда Реґена з мехіканським президентом Міґелем де ля Мадридом. Покликуючись на джерела, близькі до Білого Дому, газета „Ню Йорк Таймс" повідомила, що здійснення програми, названої „Операція 'Згода'", коштуватиме ЗСА 266 мільйонів долярів. Однак З'єднані Стейти Америки змушені піти на такі видатки, бо не менше половини кокаїни і маріхуани, які вживають в ЗСА, надходять через Мехіко. Туди йдуть і сотні мільйонів долярів, які заробляють контрабандисти. В травні цього року голова митної служби ЗСА Віллям ван Рааб сказав „До того часу, поки контрабандисти легко повертаються в Мехіко і знаходять там покровителів, зусилля З'єднаних Стейтів у боротьбі з наркотиками будуть даремними".

ПОКЛИКУЮЧИСЬ НА ІНФОРМАЦІЮ Крайового географічного товариства та інтерв'ю з палеонтологами, газета „Ню Йорк Таймс" повідомила про знахідку в західньому Тексасі залишків викопного птаха, який жив не менш як 225 мільйонів років тому. Досі найдавнішим птахом вважали археоптерікса, який, гадають, жив 150 мільйонів років тому. Відкриття належить палеонтологові університету Тексас Тек Санкарові Чаттерджі. Він назвав відкритого птаха „протоавіс", що означає „перший птах".

ПОЖЕЖА, ЯКА ПОЧАЛАСЬ в наслідок блискавиць і бур минулого тижня, продовжується в північнозахідніх стейтах Америки та скоро пошириється на сусідні стейти. В Ореґоні, Вашінґтоні, Айдаго і Монтані згоріло біля 350,000 акрів землі. Збільшене число пожежників пробують погасити вогонь.

НАЙСТАРША АКТИВНА жінка-старшина морської фльоти, адмірал Ґрейс Гаппер, відійшла на емеритуру в четвер, 14-го серпня ц.р. Адмірал Гаппер винайшла компюторську мову „КОБОЛ", яку тепер вживають в морятві, математиці і в компюторських корпораціях. Гаппер служила в морській фльоті 43 роки.

НЕДАВНЯ ПЕРЕВІРКА виявила, що з усіх летовищ в Америці нюаркське летовище має найбільше спізнень у відлетах і прилетах. Федеральне управління авіяції твердить, що на кожних 1,000 летів, 146 спізняються. В одному місяці липні було 8,247 спізнень, на 15 хвилин або довше. Крім нюаркського летовища часто також лети спізнюються на летовищах ЛяҐвардія, в Бостоні, ім. Кеннеді, в Ню Йорку, Сан Франсіско і О'Гер в Чикаго.

СЕНАТОР-ДЕМОКРАТ Едвард Кеннеді, проголосивши, що „Америка не може залишатися невтральною і повинна виступити на захист свобід і прав людини", запропонував прийняти проти Південно-Африканської Республіки суворі економічні заходи. Речник Білого Дому Леррі Спікс сказав, що президент Роналд Реґен і далі виступає проти санкцій.

ГАЗЕТА „ВАШІНҐТОН ПОСТ" повідомила, що 210 працівників ФБІ, судових виконавців і поліціянтів заарештували в столиці Пуерто Ріко 27 осіб, обвинувачених у контрабанді наркотиків. Ще одна особа була заарештована у Нюарку, Н. Дж. Виписані ордери на арешт шести осіб, які в даний час перебувають в Колюмбії, Венесуелі і на голляндських Антільських островах. Американські власті будуть вимагати їх видачі. Як повідомив Чарлз Сафос, завідуючий відділом наркотиків і небезпечних лікарських препаратів Департаменту справедливости ЗСА, протягом останніх двох тижнів з континентальних З'єднаних Стейтів на острів були тайно доставлені 100 судових виконавців, які взяли участь в арештах, і конфіскації майна контрабандистів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Вплив і значення телевізії

Вже винахід телеграфу і телефону зробив своєрідну революцію в історії людської цивілізації. Винахід телевізії, спершу ще тільки чорнобілої, згодом кольорової, став зворотним пунктом у житті народів. Телеграф і телефон стали засобами телекомунікації між одиницями, стали невідхильним чинником у ділянці промислу, фінансів і торгівлі. Телевізія перейняла на себе ролю преси — інформації, інтерпретації і розваги, але її вплив на глядачів телевізійних екранів куди-куди більший і глибший, як вплив преси. Радіо, преса і телевізія разом охоплені терміном „засоби масової інформації", але значення і вплив телевізії тому найбільші, бо глядачі телевізорів бачать живих людей і оглядають схоплені телевізійними апаратами живі події.

З розвитком техніки й удосконалюванням телевізійних передач — це стало розвагою і наукою, пропаґандою і трибуною, з якої проповідується і показується речі моральні й неморальні, добрі і злочинні. Це засіб для моралізації і деморалізації і для демагогії, сенсаціоналізму і чого не хочете. На адресу телевізійних компаній були і є гострі докори і закиди, що вони своїми фільмами деморалізують молодь. Джан Гінклі, який стріляв до президента Реґена, виправдувався бажанням звернути на себе увагу акторки, в якій закохався, дивлячись на телевізійний фільм. Батьки мають клопіт з дітьми, які годинами пересиджують перед телевізорами, занедбуючись у науці.

Але ці завваги писані під поштовхом похвали на адресу телевізії; похвалу висловила дружина президента Реґена Ненсі. Вона, як відомо, веде від місяців кампанію проти наркотиків, виголошуючи на ту тему промови на різних форумах. 31-го жовтня вона буде головним промовцем на бенкеті Академії телевізійного мистецтва і науки в Лос Анджелесі з участю 1,200 осіб. Ненсі Реґен плянує вплинути на телевізійні компанії, щоб вони включили в свій репертуар постійні лекції-заклики проти користування наркотиками. „Телевізійний промисл, — заявила вона журналістам, — має велизний вплив на підхід і поведінку дітей і дорослих у всьому світі". Ненсі Реґен висловила надію, що почує від президентів телевізійних компаній та режисерів програм поради, як найкраще використати телебачення для боротьби проти наркоманії.

Кампанія Першої Лейді країни має дійсно успіхи і то не тільки в Америці. Ось недавно молодеча організація в африканській Ґамбії Фронт проти наркотиків і алькоголю надала Ненсі Реґен почесний титул „Американської Матері". Це сталося мабуть у зв'язку з перебуванням дружини президента Ґамбії на виступі Ненсі Реґен в Об'єднаних Націях з промовою про конечність міжнародної акції проти наркотиків, які морально і фізично розкладають молодь і дорослих та стають причиною щораз численніших убивств.

Ненсі Реґен каже правду. Вплив телебачення на дітей і молодь, але також і на дорослих, величезний. Річ у тому, щоб телевізійні програми наставити на добрі і хосенні цілі, і до таких найкращих цілей належить боротьба проти епідемії наркотиків.

Остап Тарнавський

ЧОГО НЕ СКАЗАНО НА 9-МУ З'ЇЗДІ ПИСЬМЕННИКІВ У КИЄВІ

Про 9-ий з'їзд письменників України, який відбувся на початку червня цього року в Києві, вже досить широко звітувала наша преса. Навіть так звані совєтологи головну увагу звернули на виступ Олеся Гончара, спеціяльно на його відважну оборону української мови, якій загрожує знищення подібне до того, що загрожує природному оточенню від насильного технічного втручання людського плянування. Це правда, виступ Олеся Гончара, який сьогодні чи не найбільш авторитетний письменник в Україні, зворушливий. Що було спонукою цього виступу, чи сама совість письменника, який бачить, як загибає українська мова, а з нею — вся українська культура і весь український народ, чи радше партійні настанови, схвалені перед трьома місяцями 27-им з'їздом партії, яка не забула подати „постанов, спрямованих на розвиток духовної сфери", — важко порішити.

Гончар — політично вироблена в системі людина і заки почав говорити про рідну мову, подав таку заяву про мову старшого брата: „Відомо, чим є для нас у житті мова великої російської культури, мова, що єднала нас на фронтах і яка нас братає сьогодні, та чи означає це, що глибоко шануючи мову Пушкіна і Толстого, душею сприймаючи її, можемо дозволити собі зневажливо ставитись до своєї мови, материнської".

Після такої заяви вся оборона української мови зразу блідне. Якщо мова великої російської культури має таке велике завдання єднати і братати та й цю мову душею сприймають навіть українські письменники, то яку ролю може відограти українська мова, якщо її не визнати головним засобом національного збереження українського народу, чого — на жаль — Гончар не зробив. Та й кому це говорив Олесь Гончар, що українська мова „досягла най вищого рівня розвитку, постала в усьому блиску лінгвістичної культури... і, як кожна повноцінна мова, вона годиться і для школи, і для студентської авдиторії, годиться для будня, так і для свята", — українським письменникам, які саме і доконали своєю працею того, що ця мова дійшла до цього рівня?

Чи ж треба пригадувати українським письменникам на з'їзді про значення української мови, якою вони пишуть, навіть тоді, коли вони це роблять без глибших внутрішніх спонук, а просто для заробітку? Українським письменникам платять за їх працю, і всі делеґати на письменницький з'їзд були оплачені: дістали покриття коштів переїзду, денні дієти, а може ще й додаткові фонди на витрату, та все це коштом важко працюючих робітників і колгоспників. Тож виступ Олеся Гончара з похвалою української мови нагадував радше траурний панеґірик на панахиді.

З'їзд письменників — це не форум для оборони прав української мови в УССР — Українській Радянській Соціялістичній Республіці, і про це напевно знає Олесь Гончар. Про українську мову й її права в Україні повинні говорити партійні чинники. А ось секретар Компарії України товариш В. В. Щербицький, який виступив з довгою промовою після Олеся Гончара, навіть і не згадував про українську мову. Він тільки повторив відому істину, що „українська література розвивається і творчо збагачується як невід'ємна складова частина всієї багатонаціональної радянської культури". Немає ніякої національної культури, що її виразником була б українська мова. Є одна багатонаціональна радянська культура, а вона — як це вже заявив Олесь Гончар — велика російська культура, а її мова — російська мова.

Чому ж тоді ця „радянська культура" не була темою розмов оцього письменницького з'їзду. Письменники, які — за директивами партії і самого нового генерального секретаря Ґорбачова — заявляли, що треба правдиво і яскраво відображати життя, не мали змоги продискутувати своє власне становище, становище українського письменника в новій соціялістичній дійності, яка поставила собі завдання створити нове соціялістичне суспільство, поклавши в основу велику — як заявив Гончар — російську культуру. Про це й говорив теж перший секретар правління Спілки Письменників України Петро Загребельний, який, захлинаючись від високопарних слів, сказав: „Сьогодні ленінська партія з трибуни свого 27-го з'їзду проголосила ґрандіозну програму прискорення руху і розвитку соціялістичної цивілізації, прискорення найпотужнішого з усіх мислимих прискорень, найосяжнішого і всепроникливіщого".

На жаль, письменники, яким доручено випереджувати події, — як сказав Щербицький, перобивши цитати з Леніна, — „мати погляд вперед, художнє осмислення провідних тенденцій нашого часу", — про ці справи заплановані непомильною партією не дискутувати. А це повинно було бути головною темою письменницього з'їзду. Зрештою головне гасло для з'їзду „Досконалому суспільству — досконале слово" повинне було дати поштовх для такої дискусії. Перш за все треба було визначити поняття самого досконалого суспільства. Якщо б була подана дефініція отого досконалого суспільства згідно з визначенням партії, тоді було б ясно, що досконале суспільство — це совєтське суспільство, і вся ґрандіозна програма прискорення руху до цього суспільства — це творення одного совєтського народу в совєтській імперії для осягнення соціялістичної цивілізації, що сперта виключно на визнаній великій російській культурі. Тож і справа досконалого слова тут вже розв'язана: досконалим словом для цього досконалого суспільства може бути і в дійсності є тільки російська мова. Хто як хто, але сам Олесь Гончар найкраще про це знає. Його роман „Собор", який ще в 1968 році міг появитись друком,

Михайло Кучер

ПОЛІТИКА І МОВА

У XX столітті большевики відіграли головну ролю в деформації мови. В СССР мову обернено в знаряддя моделювання людини для створення слухняної бездумної істоти на послугах бюрократії. З мови, яка служила знаряддям порозуміння між людьми, большевики створили свою мову для омани людини і підпорядкування її режимові.

Большевики не виконали обіцянок народам царської Росії. Тому вибухло кронштадське повстання 1921 року, яке стлумило відділи Сьомої армії Тухачевського з наказу Леніна і Троцького. У 30-их роках зреалізовано примусову колективізацію, що спричинила мільйони жертв. Москва перестала боятися Заходу, але громадяни СССР почали боятися один одного. Люди почали згадувати і тужити за „жорстокими часами" царського режиму.

Совєтська держава постала як перший феномен, що вийшов з доктрини. Доктрина спиралася на леґенду. Тому виник конфлікт між сподіваннями суспільства і реальними можливостями. Доктрина большевиків примітивна. Вона збанкрутувала під впливом життя, але її треба було затримати. Треба було витворити все нову арґументацію оборони привілеїв нової червоної буржуазії та примітивної доктрини. Почали мордувати і калічити мову. Правдиве слово стало ворогом примітивної доктрини. Його треба було вбити. Постає ніби логічне питання — люди були спаралізовані сталінським терором і тому слухняні. Чому тоді взагалі потрібна пропаґанда?

Ф. Бекон вже давно зауважив, що люди думають, ніби розум керує словами. Але буває й так, що слово своєю силою впливає на розум. З того є один цікавий висновок — мова є щось більше як тільки комунікаційна функція. Вона обертається в пана дійсности. Людина обертається у невільника слова. Сьогодні політична реторика затемнює правдивий образ людських відносин.

Найбільш здеформованим і тому найбільш незрозумілим є слово „рівність". Рівність стала найбільш могутньою підоймою нашої доби. Що взагалі означає вираз — „всі люди родяться вільними"? Якщо той вираз розуміти дослівно, то вийде, що всіх людей право повинне трактувати однаково. Або що значить вислів: „всі люди мають однакове право на освіту"?

Соціологи і політики атакують туманність і нереальність мови, і політичні науки вони вважають псевдонауковими дисциплінами, де велику ролю відіграє абсурд. Політичні науки можуть послуговуватися абсурдом. Психологи кажуть, що людина не любить правди, і для більшости людей дуже атрактивна неправда. Людина противиться правді. Тому панує абсурд і неправда.

Логіка накидає нашому мисленню сувору дисципліну, яка виключає капризи. Абсурд і туманність висловлення — це охорона перед справжнім думанням, знанням і авторитетом.

Джордж Орвел, автор сатири на СССР „Колгосп тварин" та „Рік 1984-ий", у нарисі „Політика і англійська мова" писав: „Нема сумніву, що основною причиною нищення мови є елементи політичні та економічні. Під впливом політики та економіки мова стає бридкою і нестислою. Писання і говорення на політичні теми — це здебільшого оборона того, чого не можна оборонити (!). Тому політична мова — це мова евфемізмів, говорення без висновків. Уявімо собі середнього віку англійського професора, який боронить большевизм. Він поки що не може просто сказати: уважаю справедливим розстріляти моїх опонентів. Він скаже приблизно таке: є в совєтській системі щось, що заставляє уболівати західніх гуманістів, але треба признати, що обмеження чи навіть припинення політичної опозиції — це переходове явище, і що дисципліна, в якій опинилися совєтські народи, необхідна для осягнення вселюдського щастя"...

В СССР виникла нова мова, яка здеґрадувала нормальну мову, знищила всі нюанси та фонетичні означення. Нова мова стала знаряддям максимально примітивної інформації. На багатство синонімів у новій мові немає місця.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Теодор Терен-Юськів

Блискучий концерт на Союзівці

(З приводу виступу О. Рогатин-Макогон і А. Бриттана)

Щоб почути такий виїмковий голос варто поїхати не тільки на близьку Союзівку, але навіть до далекої Каліфорнії чи Торонто, звідки цей голос в особі молодої, мало відомої ще сопраністки Оксани Рогатин-Макогон прилинув до нас. Мені пощастило почути Оксану вперше на скромному з'їзді городенківців торік у Торонто, де її голос і спів був для мене справжньою несподіванкою, пронизаною подивом. Крім нечастих ще сольових виступів, має вона деякі зв'язки з Канадською оперою в Торонто і є покищо членкою тріо „Верховина", що випустило одноразову платівку „Співає Верховина". В неї, як і в Шкафаровського, щасливо поставлений голос з природи. Голос свобідний, майже вирівняний у всіх реґістрах, сріблисто-дзвінкий, прекрасної барви, лірико-драматичного характеру. Своїм тембром нагадує він дещо голос давнішої зірки Метрополітан опери Лічі Альбанезе або сучасної улюблениці публіки, новозеляндки найменням Кірі Те Канова, тільки голос Оксани — міцніший.

Не буду, мабуть, далекий від правди, коли скажу, що це правдоподібно як не найкращий, то безумовно один із найкращих сопранових голосів нашого співочого доросту поза межами України. І цим нам треба радіти. В нас бувало співачка має голос, та не має душі в співі, або співає зовсім добре, тільки з голосом щось не впорядку. В Оксани знайдемо не тільки голос з душею і серцем, — вона має усі дані на поважну кар'єру. В неї постава і вигляд відповідні, є музикальність і темперамент, майже підсвідомий дар інтерпретації пісні, чітка дикція, свобідна поведінка на сцені і навіть скромність, яку вона повинна затримати назавжди. Особливим плюсом її голосу є фоноґенічність. Себто він звучить навіть ще краще на магнетофонному записі.

Її батько — галичанин, мати — волинянка. Час і волинянам мати свою гідну представницю вокального мистецтва.

Другим виконавцем концерту був добре відомий вже молодий і талановитий скрипаль та дириґент Адріян Бриттан, який навчає тепер скрипкової гри в Кензас стейтовому університеті та дириґує симфонічною оркестрою там же. Скрипалів у нас небагато, то вже хоча б тому слухачі з великим зацікавленням і зосередженням слухали гри Бриттана, що визначалась гарним, ніжно-чутливим тоном, розмахом, вервою виконання , глибокою та продуманою інтерпретацією виведених композицій. Цей виступ був наче продовженням його нещодавнього концертування на Союзівці, про що з признанням говорилось опісля у Ню Йорку.

Цим разом Бриттан виконав Лисенкову „Другу українську рапсодію", Паґаніні „Кантабіле" і Винявського „Польонез", а опісля „Шість еспанських танців" Де Фальї та Ґершвін-Гейфеца „Літній час".

Хтось запитував мене, чи Бриттан кращий скрипаль чи дириґент? Відповідь була: де заходить потреба Бриттан є першорядним скрипалем-солістом, в іншому випадку він є знаменитим і дуже потрібним нам дириґентом, про що вже майже всі культурники мали нагоду переконатись.

Рясні і протяжні оплески були доказом признання за довершену гру нашого скрипаля та його пяніста Гери ді Паскуазіо.

Проте повернуся знову до співачки, яка є саме на початку своєї кар'єри і на яку ми маємо право покладати багато надій. Найважливішим у співі є, безперечно, голос. Однак техніка співу, інтерпретація, підбір і уклад програми своєю вагомістю ідуть у слід за голосом. І от саме уклад програми був зовсім зайвим недоліком дуже доброго концерту. Хтось нерозумно порадив співачці, замість клясичного взірця програми, скласти довжелезний монтаж пісень із попереджуючим коментарем про композиторів у програмі; коментар виголосила сама співачка. Адже діло співачки на концерті співати, а не промовляти.

Перед літами наш музиколог д-р Василь Витвицький написав про скрипаля Романа Придаткевича, який на старість любив багато говорити зі сцени під час концерту, що було б краще, якби „скрипка говорила". Та бо і сам цей коментар був досить нефортунний, в ньому твердилося, наприклад, що Лисенко був „духовим батьком майже всіх українських композиторів". Звідки оте „майже"? Лисенко — без виїмку — вплинув на творчість усіх наших музикотворців, які прийшли по ньому. Це доводить і Людкевич у своїх писаннях. Щодо пісень у програмі, то вони були помішані поважні з розважальними і танковими. А далі говорення під час концерту шкодить голосові, можна захрипнути, і що ж тоді з виступом? Некорисним для співачки було ще і те, що вона, замість діставати оплески по кожній пісні, одержала їх один раз за всі 13 пісень, аж по скінченні монтажу, в першій частині програми. Не оплатиться саму себе зменшувати.

Однак, хоч навіть підбір

Іван Боднарук

ДЕ ПРОХОДИЛА НАША МОЛОДІСТЬ...

Скільки це було літ тому? Мій Боже, невже ж нам не байдуже, скільки? Їх не зменшиш і не завернеш з дороги. Пішли й пропали навіки. Тільки спомини лишили за собою. І чим давніші, тим ясніше виринають перед нами... Бачиш людей, зустрічаєшся з ними й чуєш їхні голоси так близько до твого вуха! На злість невблаганному часові пам'ятаєш кожну хвилину... Давні часи канули у вічність і вже ніколи не вернуться. Чи почуємо ще коли музику нашої молодости?!

Ми здебільшого цінимо певні вартості аж по їх втраті, а ще більше цінимо їх з перспективи багатьох років. Дехто, глузуючи собі, називає це мріями. Нехай і так! Але мрій не треба визбуватися. Без них життя було б дуже сіре. Мрії об спогади доркають. Нема осени без спогадів. Осінь — це вони, ці найкращі спогади.

Коли прийде вечірня година, пригадуються нам Стрий і литнисськові місцевості — Дубина, Синевідсько, Славсько та інші. Наше особливе прив'язання до Стрия і його землі — це наскрізь природне і здорове явище, яке не йде в розріз з нашим загальноукраїнським патріотизмом і любов'ю всієї великої української землі.

Коли аналізуємо минуле, відчуваємо досьогодні великий і благодатний вплив нашої „Альми Матері" і завжди в житті користуємося знанням і вихованням, яке в тій школі вщепили в наші юні душі. Стрийська гімназія, виховуючи цілі покоління, давала Галичині не лише освічену, але передусім ідейну провідну верству й цим сповняла свою історичну місію та виконала величезну, неоцінену працю. Згадуючи Стрийську гімназію, згадаймо й тих, що там залишилися, як і тих, що розбрилися по широкому світі! Якже не згадати своєї „Альми Матері", якій не один із нас завдячкує так багато, що часом це навіть не так легко висловити словами, що мається на серці. Це ж наша носталгія за неповторним минулим.

І хіба тоті сердечні мрії,
Що колись разом ми переснили,
Через ріки й гори кам'янії,
Мов мости, навіки нас злучили.

І хіба отих пісень китиця
Поміж нами лишиться навіки
Ніби ця в давних казках криниця,
Що від забуття скриває ліки.

(Богдан Лепкий — „В Розтоках")

Пригадуються веселі епізоди школи, які так гарно колись умів розказувати про Стрийську гімназію Кігічак. Борони Боже, було признатися, що ти не вчився, коли тебе професор питав. Краще було тоді зробити скромну міну, скривитися і вперто твердити: Я сі вчив, прошу пана професора. Тоді ще могла бути надія дістати бодай слабе „достаточно". Мала кожна кляса своїх „шлягунів", які вміли розсміщувати товаришів і „натягати" професорів. Наприклад, такий епізод: „Прошу Отця-катихита, він не розуміє, що значить 'Непожадай жени ближнього твого!' Або оцей: „Прошу Пана професора, чи Пан професор можуть нам розповісти, як Пан професор сі вібили на пана професора?" А тоді починалося довге оповідання професора: — Тяжка доля життя! ... приневолила мене!... від наймениших літ! ... самому пробиватися крізь життя! ...

Коли професор сказав щось веселе, одна частина кляси голосно сміялася, а друга просто гуділа. Траплялася і комічна історія. Один із учнів пильно приготовлявся під лавою, бо його мав професор питати, і просив сусіда, щоб його штуркнув, як треба буде сміятися. А сусід штуркнув заскоро, і серед глухої тиші нараз учень вибухав реготом.

Перед матурою учні їздили з катехитом на прощу до Гошова, де сповідалися і причащалися, а о. Дзерович правив за них Службу Божу і в Болехові фундував для них обід.

Професори ще старого хову видавались декому не людьми, а півбогами. За Австрії ходили у „циліндрах" і „шлюсроках", з паличками із срібними ручками, в „цвікерах" на чорному шовковоу шнурочку й майже обов'язково в черевиках, які скрипіли; самою своєю появою наповняли вони серця бідолашних „штубаків" страхом. Учням не вільно було ходити на прилюдні забави чи танці, бо за це грозило прогнання із школи. Але учні вищих кляс радили собі в інший спосіб: вони позичали цивільний одяг, і тоді учня ніхто не пізнавав. У шкільному році 1933/1934 введено однострій темно-ґранатової барви для всіх гімназій, відмінний від однострою за Австрії. Учні носили на лівому рамені щитик голубої барви, на якому було число їхньої гімназії. За Австрії всі державні урядовці, до яких зараховувано теж гімназійних учителів, мали право в час австрійських державних свят носити австрійські урядничі уніформи — чорні з золотими зірками й комірами та ґудзиками, із шпадою при боці й високою стоячою шапкою „пирогом" на голові. Студентський однострій підносив гідність учня. За Польщі змінили теж час вакацій, які тривали колись від 15-го липня до кінця серпня. Учні ходили парами до церкви, й це робило імпозантне враження.

В 1932 році польське міністерство освіти перевело реформу шкіл, яка охопила теж гімназію. Давніше учні, закінчивши IV клясу вселюдної школи, здавали іспит до гімназії, а по восьми роках навчання складали матуру, що відкривала їм вступ до всіх вищих шкіл. Польща 8-клясову гімназію замінила на 4-клясову, до якої можна було вписатися по зложенні іспиту, скінчивше 6 кляс вселюдної школи. Після закінчення гімназії нового типу учні здавали іспит до дворічного (рідко трирічного) ліцею різних типів, наприклад, клясичного, гуманістичного, математично-природничого, технічного, педагогічного, торговельного тощо. Після ліцею здавали т.зв. велику матуру й одержували не тільки свідоцтво зрілости, що відкривало їм шлях до високих шкіл, але теж подекуди діставали фах, головно ті, що вчилися у професійному ліцеї, як наприклад — в технічному або педагогічному ліцеї. Програми в наших гімназіях були широкі, а вимоги досить високі. Звертали, крім знання, велику увагу на поведінку й виховну сторінку. Ми мали нагоду переконатись у цьому, коли вихованці наших шкіл опинилися на чужині й почали студіювати в чужих високих школах. Хоч попали вони у змінені обставини і на чужу викладову мову, були вони так добре підготовані, що давали собі легко раду і в своїх поступах були здебільшого одні з перших.

У вересні 1939 року почалася німецько-польська війна. „Моцарствова" Польща на прозяті двох тижнів зникла з карти Европи, а дві мілітарні держави — комуністична Москва й нацистська Німеччина, з собою порозумілися. Німці окупували наші землі на захід від Сяну, а большевики західньоукраїнські землі, які прилучено до УССР. Совєти перемінили гімназію на десятирічку, ввели російську мову, знищили шкільну бібліотеку, через „ідейно врєдниє" твори, усунули релігію, латинську й польську мови. Большевики збільшили навчання математики й фізики, ввели історію російської комуністичної пртії т.зв. ВКПБ, і військові зайняття, які вів військовик. У душливій атмосфері терору в найскладнішому становищі опинилися викладачі історії та української літератури: від них вимагали ці предмети в дусі комуністичної партії, а це рівнялося фальшуванню. Коли прийшли німці в 1941 році, було привернено знову 8-клясову гімназію.

ПРЕСОВІ АҐЕНТСТВА І ДИПЛОМАТИ в Ню Делі інформують, що антикомуністичні повстанці в Афґаністані вже четвертий тиждень обстрілюють з ракет столицю Кабуль. Минулого тижня деякі ракети попали в забудування совєтської амбасади, а також пошкодили будинки амбасади Польської Народної Республіки. Більшість працівників згаданих амбасад були перевезені під ескортом совєтських вояків у безпечне місце поза Кабуль. Виглядає, кажуть, дипломати, що повстанці мають також добру розвідчу сітку, бо як тільки дипломати і працівники переїхали в іншу частину міста, ракети почали цільно падати на будинки, у яких почали працювати урядники амбасад.

РЕЧНИКИ БІЛОГО ДОМУ заявили, що президент Роналд Реґен згодився на те, щоб НАСА збудувала ще один міжпростірний корабель на місце знищеного „Челленджера". Приблизний кошт побудови міжпростірного корабля є 3 біл. дол.

Новонароджений журнал „Термінус"

Новонародження нового журнала „Термінус", що його видає група молодих людей не можна проминути мовчанкою. Його належить щиро привітати, бо це в наш час явище виняткове й не буденне. На хрестинах цього журнала я не був і не можу сказати, ані второпати, чому прийнято назву „Термінус", хоч весь журнал, за виїмком одного заголовку, написаний доброю українською мовою.

Слід підкреслити, що це журнал, який не має особливого призначення, як часом є журнали молоді, чи для молоді; це журнал молодих, який можуть і повинні читати всі старші і молоді. Сторінки журнала заповнені статтями молодих авторів. Колись у п'ятдесятих роках була спроба видавати журнал молодих, якого появилось кілька чисел, це був журнал студіюючої молоді „Фенікс". Різниця журнала „Фенікса" від журнала „Термінус" була та, що „Фенікс" мав свій „ізм", а згодом став сутопартійним, а, як виглядає, „Термінус" є позбавлений всякого „ізму" і будь-якого партійного впливу, а це справді вийняток у нашому українському житті у діяспорі.

Журнал „Термінус" має цікаве й оригінальне оформлення титулярної сторінки, роботи молодого мистця Ігоря Кордюка, на якій представлено у здеформованому вигляді обличчя людини з особливим наголошенням уст, очей і носа. Це вияв своєрідної мови мистця. Титульна сторінка виконана у кольорах і притягає увагу читача.

Зі змісту статтей випливає, що автори не стараються нікому писати під будь-який смак, чи кидати камінчики у не свої городці. Цього не запримічується. Молоді автори зрозуміли свою старшу ґенерацію, її досягнення й перманентні слабості. Поруч постає питання, чи старша ґенерація, яка часто проливає крокодилячі сльози, що, мовляв, наша молодь безслідно пропадає, що в багатьх випадках є правдою, зрозуміє їх, цих молодих, що пробують замаркувати свою ґенерацію. Це справді складне питання. Складність цього питання полягає в тому, що його трудно укласти у наші стандартно-патріотичні шухлядки.

В статтях висуваються оригінальні думки, що є притаманні для сучасного часу, доби чи періоду. Для нас вони можуть звучати, як своєрідне фразерство, чи давно втерта фраза „мистецтво для мистецтва". Воно може так, але трохи ні. Але як би ми це не називали слід підкреслити, що в журналі немає повторення, наслідування, але є висловлені у спецефічній формі наві думки, нове розуміння і нові погляди до тих же старих питань. Мабуть в цьому заключається їх неповторність.

У їх підході й вислові не можна їм закинути, що вони забувають, чи намагаються перекреслити все те, що було перед ними і не починають історії від себе. Це особливий феномен, бо слід при цьому підкреслити, що багатьох осіб серед старшої генерації ось це починання історії від себе було і ще залишилось дуже приманливим.

У зверненні до читачів вони пишуть: „Даємо вам у руки зовсім новий журнал. Він вам, мабуть, не сподобається. Нічого. Ви привикнете. Чейже людина може до всього привикнути. Коли повісили одного саксофоніста, то він спочатку дуже шарпався, а потім привик".

Це справді відмінна, я б сказав, інтригуюча заохота до читача, але, мабуть, не для пересічного. Правда читач готовий піти за вашою заохотою і сказати: ми привикнемо, але дай Боже, щоб ви також витримали! Звичайно тут є взаємність і тут повинно бути належне зрозуміння. Журнал потребує відповідного ґрунту, щоб він міг розвиватись, але з другого боку журнал повинен приносити овоч, який буде споживаний.

Передова стаття „Смерть поета", автором якої є Марко Стех. В статті є поміщена варіяція чотирьох знімків Василя Стуса. Цікава ідея, чому чотири, а не один знімок? В статті написано про смерть незрівняного поета, для якого Михайло Хейвець не знаходив оцінки, Василя Стуса. Це не стереотипне, але відмінно-глибоке, уривчасте і порівняльне схоплення Василя Струса, як виняткового поета, якому в зеніті обірвано творчий шлях. І далі слідують поезії Стуса і повторюють по боках сторінок його знімки — ви не можете не бачити, ви не можете забути, ви будете пам'ятати великого незрівнняного Василя Стуса.

Нестор Микитин оригінально подає про смерть, творчість й обильні здобутки знову ж неповторного Якова Гніздовського. Статтейку прикрашає оригінальний автопортрет Якова Гніздовського і дерево.

Цікава стаття Адріяна Івахова на тему „Думки в мить зажмурення очей еволюції" ілюстрована І. Кордюком. Цікаві думки, рефлексії і своєрідне розуміння автора. Стаття глибоко вдумлива. Цікава інформативна стаття під назвою „Про хаос, Україну і музику СФЕР", інтерв'ю з Любомиром Мельником, яке перевели Андріян Івахів і Марко Стех, а на українську мову переклав Роман Ващук. Читач запитає, хто такий Любомир Мельник? Це молодий талановитий піяніст і композитор, канадець українського роду. В інтерв'ю Л. Мельник подає цікаві думки й оцінку музики та її напрямків. Варто б українця запізнатись з українським музиком канадцем Л. Мельником. Відповідаючи на питання, сказав — „Мене болить, що українці не приймають її, і не вважають мене своїм національним мистцем. Хоч багато українських організацій мені помагає фінансово, але це не заступає визнання моєї творчости... Але це мене не зразить до боротьби за Україну. Вони можливо відвертаються від мене тому, що я маю довге волосся і вигляд аю, як ті „гіпіси", яких вони так ненавидять". Л. Мельник має награні свої самограйні платівки і заслуговує на те, щоб українська громада запізналась з його творчістю.

Ігор Стех у короткій і відсвіжуючій новелі про „Озеро диких качок" написам про силу існування духів, які всупереч науковим дослідам і логічному знанню сьогодні існують з непослабленою силою. Новеля прикрашена низкою диких качок. У змісті не згадали вірш авторства Джавега на сторінці 26. Цього самого автора Джавега є другий вірш „Відкриття" на сторінці 35, але у змісті журналу автором цього вірша подано Андрія Винницького. Виглядає, що так легко прозрадили автора. Вірш „Відкриття" написаний за модерною формою, але покищо про зміст і гармонію вірша ще заскоро говорити. Крім цього, трудно з певністю сказати, чи це справді було, „відкриття". В такій же формі є вірш Ігоря Кордюка „Птах", але змістово вони інші й різні. Це поезії не рим, а ідей, часто відірвані одна від одної. В них є ніби думка — життя без музичної мелодики. Чи не варто б часом починати з клясичних рим, щоб згодом з кращим відчуттям творити аритмічні поезії. До цієї категорії слід також зарахувати Зенона Ващука, який назвав свій твір „Враження", він написаний більш оригінально, себто мішано, прозою і формою вірша. Все ж варто б мати на увазі, що вірш — це не тільки порожні, без змісту слова, але і їх життя, їх дух...

Марко Стех у своїх „Варіяціях на датські теми" подає свої розуміння різних явищ і подій життя, що нас оточують. Читач напевно запитає, що ж це таке „датські теми?" Я сам себе запитував, що це воно таке, але так написано. Далі говориться про Копенгаґен, Данія, правдоподібно, це мало бути на данські теми, а не „датські". З. Ващук представляє свої розповіді безпретенсійно з додатками ілюстрацій. В його представленні помітна оригінальність вияву і змісту. На марґінесі цих варіяцій є така думка: „Коли шукаєш Бога, знаходиш себе і знаходиш радість. Коли шукаєш себе і знаходиш смуток". Це думка.

У новелі Антона Анґста „Бурхливий понеділок" виявлена цікава ідея автора та його творча уява. Трудно схопити, що бажав сказати у своїй фантазії під назвою „Стьопа", автором якої є Рак Сурреаліст, це, правдоподібно псевдонім, і повинно бути не Сурреаліст, але Сюрреаліст. Чи ця фантазія „Стьопа" має бути висловом сьогодення з певним значенням чи без значення, — це покаже майбутність.

Цікава є стаття інформативного характеру Андріяна Івахова під назвою „Фестиваль фестивалів". У статті іде мова про міжнародний торонтонський фільмовий фестиваль. Автор інтересно й обширно інформує, що є найкраще у цій царині під сучасну пору. Далі слідує рецензія на фільм „Поцілунок павучихи" за режисурою Гектора Бабенка. У циклі рецензій є рецензія Ростислава Васерваґи, написана під назвою „Плиткі поцілунки". Тому що Васерваґа подав негативну критику на названий фільм Арнольд Іпопотам написав критику на критика, себто Васерваґ, що стосується цього самого фільму. З приємністю читається обидві статті. Іпопотам у своїй критиці виявляє ширше й глибше розуміння заторкнених проблем. Тут же також цікаву нотатку подав Марко Стех на фільм юґославського режисера Еміра Кустіріка під назвою „Коли батько виїжджає за інтересами".

Наталія Павленко подала свої спостереження на оригінальний фільм „Жнива розпачу", виконаний кіноматографом Славком Новицьким і Юрієм Луговим. Слід зазначити, що Наталія Павленко — єдиний автор у цьому журналі жіночого роду. У своїй статті Наталія звернула особливу увагу на неукраїнських критиків цього фільму. В короткій статті вона влучно і змістовно подала свої завваги і коментарії. До статті є долучені два знімки без подання, хто на цих знімках, а шкода.

Андрій Винницький в журналі виступає не тільки як автор поезії, але також, як прозаїк — звітодавець — критик. Він написав огляд на тижневу серію п'єси „True West" Сема Шепарда. Подає свої цікаві спостереження та завваги. Видно, що наші молоді автори добре зорієнтовані в літературі та її напрямках. Це також видно зі статті Ігоря Стеха (як також інших авторів), який подає огляд книжки Станіслава Лема під назвою „Досконала порожнеча". У книжці, як інформує Стех, іде мова про критику неіснуючих книжок. Звичайно, це інтригуюче питання і заразом цікаве, яке добре схопив і представив для читача Ігор Стех

До цього циклю можна зарахувати також огляд — рецензію Нестора Микитина на книжку Розалини Кравс на тему: „Оригінальність аванґарду та інші модерністичні міти". На основі книжки Микитин звертає увагу на важливі елементи, цих мистецьких мітів, які обмежили мистецтво до „кратко-поклонників". В загальному, це обмежило дальший розвиток мистецтва.

Андрій Івахів у своїй статті розглядає соціяльні явища на основі критика Шмуклера, у якій іде мова про органічність і визнання цивілізації. Обговорення цих питань не позбавлене цікавих помічень автора огляду. З статті „Ми і в діяспорі збудуємо касарню" Романа Ващука виразно видно порівняльно добре знання української культури і літератури, як також світогляду та його розуміння. Ващук у контексті своєї статті згадує як на ці питання дивився Михайло Рудницький, згадуючи його статтю під назвою „Каварня і касарня". Ващук приходить до такого заключення... „Вже хіба досить написано віршів про пахучість, квітучість і живучість української мови. Пора сказати нею щось нове."

Журнал закінчується цікавою і навіть вдумливою рецензією, а точніше самокритикою, на цей сам журнал „Термінус" під назвою „Чи дійсно успіхи нашої молоді?"автора інж. Юліяна Хруня (правдоподібно, псевдонім). В статті йде мова про критику на статті журнала „Термінус", отже, заголовок не зовсім підходить. Критик мусить бути один з-поміж авторів, який добре зорієнтований у статтях. Він бачить його слабості і слабості поодиноких статтей, на це він робить натяки і перестерігає.

В загальному слід відмітити, що журнал запрезентовано оригінально, цікаво і прилично. Кожна стаття, кожна сторінка відповідно оформлена. Не можна сказати, що це є ще єдин журнал. Це є журнал на потребу дня, з якого віє свіжістю, відмінною думкою. Стоїть відкритим питання, чи цей новий подув свіжого і відмінного вітру буде продовжатись, чи залишиться тільки метеором, якого бачили... Не буду тут займатись ворожбою, дай Боже, щоб він продовжував своє життя.

Цікаво відмітити, що автори журнала — це переважно студіююча молодь Торонто й околиці. Чи в ЗСА немає думаючої молоді, яка знає поправно українську і англійську мову, яка може висловити свою думку?

В журналі порушено цілу низку цікавих питань. Можливо ціна для пересічного читача є відстрашуючою (4.50 дол.), але в дійсності він цього вартий. Його українська мова є не найгірша, можна б її трохи покращити. Можна сказати, що журнал заслуговує на увагу і піддержку.

Микола Галів

У 10-ту річницю смерти св. п. Б. Ржепецького

Одна з небагатьох родинних пам'яток в архіві Бориса Павловича Ржепецького прийшла до нього від когось з його давніх друзів з Варшави, небагато років до його відходу у кращий, інший світ. Це фотографія групи студентів восьмої кляси гімназії; здається остання збірна неофіційна фотографія, на якій їхня група увіковічнена в момент, коли вони стояли на порозі нової фази життя. Кожний з них інакше реаґує на цей перелом в житті, в залежності від характеру і обставин, в яких виростали і в яких формувалися їхні індивідуальності. З правого боку в передньому ряду бачимо молоду людину, яка виразно відрізняється від решти учнів. Він поважний, та не лише тому, що, видно, старший за своїх колеґ по клясі. В його обличчі трохи смутку, трохи погляду десь в далечінь, ніби він щось бачить, чого інші не помічають...

Як задумаємося над біографією цієї молодої людини в уніформі гимназиста, то стає зрозумілим, чому він такий інший. Це ж Борис Павлович, який вже 16-літнім хлопцем здав нелегкий іспит життя. Його тоді заарештували за політичну діяльність і викинули з духовної школи, де він був на чолі таємної Української Громади. Втратив пару років навчання, бо з „вовчим білетом" тяжко було знайти спосіб закінчити середню освіту у старій імперії.

Уніформу гімназії замінила студентська. Борис Павлович поїхав до Петербурґу і там записався в університет. Не має ніяких пам'яток, щоб подивитися на вираз обличчя молодого студента та знаємо, що його дар— стояти на чолі і „задавати тон" серед товаришів—скоро проявився в новому оточенні, і він став одним з тих, що творили групу студентів—українських патріотів. 1916 рік знов приніс зміну уніформи—студентську замінила військова. А батько його поспішно організував папери з доказом шляхетського походження, щоб запевнити синові місце в офіцерському складі. Шляхетство серед українських священиків не було ніякою рідкістю, хоч більшість не надавала цьому ніякого значення. Та під час війни треба було не одного сина охоронити від долі рядового імперського солдата, і тому відновляли старі грамоти. Ера уніформ для Бориса Павловича закінчилася після поранення на фронті.

Цивільне життя за української влади принесло з собою обов'язки заступника губерніяльного комісара на Волині, а пізніше виїзд до Варшави, як члена дипломатичної місії УНР. В короткий період існування нашої держави він усі свої здібності і зусилля приклав до будови держави та інтенсивно переживав невдачі, а деколи брак розуміння в своєму оточенні ваги окремих подій. Пам'ятаю розповідь його про журналістичну кампанію в час Зимового Походу, щоб ознайомити західніх альянтів з героїзмом наших військ. Казав, що не всі розуміли важливість цього походу і того факту, яке велике зацікавлення і пошану збуджувала ця фаза боротьби серед представників Заходу, і як нарешті це зацікавлення почало гаснути.

Після повоєнного періоду дуже тяжких матеріяльних умов, коли довелося Борису Павловичу займатися торгівлею, щоб утримати при житті себе і родину, він знову вступив в університет і закінчив правничий та економічний факультети у Люблині.

Життя кожного еміґранта ніколи не буває таке, як тих людей, що живуть на одному місці від народження до смерти. Є, очевидно, різні типи еміґрантів, бож кожна людина індивідуально сприймає зміни в житті і кожна інакше на них реаґує та до них пристосовується. Є такі, що далі живуть в уявному світі своєї вужчої чи ширшої батьківщини, хоч і знаходяться далеко від неї. А є такі, що живуть у двох світах—одна частина належить батьківщині, а друга включається в життя країни поселення. Між цими останніми бувають ще люди цілого світу. Це рідки виїмки, що знаходять собі місце і пошану, де б вони не знаходилися, не втрачаючи при тому ідентичности з своїм народом.

Таким рідкісним, спеціяльно серед нашого оточення, явищем був Борис Павлович. Не вроджений талант керувати і вести за собою інших, не знання мов, з якого постала кар'єра дипломата, а вроджена здібність бачити події в маштабі цілого світу, а не свого особистого чи навіть свого національного світу, була тією рисою, яка відрізняла його від загалу, а деколи навіть була ґрунтом до того, що загал його не розумів.

Не знаю атмосфери ні польської Варшави, яка, безумовно, діяла на специфіку української еміґраційної варшавської громади, але знаю з власного еміґраційного досвіду, що погодити два світи—держави, в яких еміґрант живе, і своєї української громади, річ не легка, навіть з таким дипломатичним досвідом та умінням думати широкими маштабами, якими володів Борис Павлович. Він використовував свої знайомства в польських колах для того, щоб рятувати своїх людей від повороту до тоді вже комуністичної імперії. З розповіді покійного проф. Віктора Доманицького знаю, що рятував його Борис Павлович, коли поляки заарештували його при нелеґальному переході кордону і хотіли відіслати назад до тієї імперії.

Як згадала я колись про це, єдиний коментар був: „О, так, я мав деякий сентимент до Віктора Миколаєвича, я знав його брата..." Ніколи не згадував Борис Павлович про те, що він фактично врятував життя професора, як також полковника Лютого-Лютенка, про що полковник розповів на тризні після похорону. А вже про численних інших, яким допомагав, правдоподібно, ніколи не довідаємося, і вдячности від них не було, бо не чула інших розповідей. Що ж, не даром казав Борис Павлович: „Вдячність—це панська прикмета, не всім дана..."

Займаючи важливий пост економіста в Центральному зв'язку польського промислу „Левіятан" у Варшаві та будучи одним з директорів Польського статистичного уряду, Борис Павлович завжди знаходив час на те, щоб контактуватися і допомагати своїм, від сл. п. президента Андрія Левицького і його родини до звичайних громадян. А деколи, як громада реаґувала на когонебудь з членів її несправедливо, захищав.

Друга світова війна примусила його знов еміґрувати. Борис Павлович опинився на цій еміґрації сам—син його помер ще за варшавських часів, а з дружиною серед хаосу переїздів вони розгубилися (дружина померла у львівській тюрмі 1948 року). Знову прийшлося робити більш-менш те саме, що після Першої війни— знову наші люди потребували більше допомоги, як у час між війнами: комітети, неофіційні дипломатичні заходи, шукання місця сталого осідку. Табори, праця в УНРРА, а пізніше в ІРО, організування концертної групи для виступів по американських військових частинах—коротко мозаїка з неправдоподібних ситуаціях і завдань, часом гумористичних, а в більшості сумних, якщо не трагічних. Типове життя в „інтерреґнум" між двома сталими місцями поселення еміґранта-інтеліґента, який нездібний лише сидіти і пільнувати тільки власних інтересів.

І зрештою нове життя. Америка, Австралія, і знову Америка, яка стала остаточним місцем поселення. Нюйоркський „давнтавн", який по сей день живе своїм спеціяльним життям і творить свої цінності, до яких Борис Павлович очевидно приклав і свої зусилля. Літературно-Мистецький Клюб, де я мала честь і приємність познайомитися з ним і його дружиною пані Марією, яку він привіз з Австралії. Тоді був він заступником голови за ери засновника Клюбу професора Сергія Литвиненка.

З першого разу, як я почула, яким способом Борис Павлович провадив дебати після чергової доповіді в Клюбі, на мене він зробив надзвичайне враження. Він говорив не лише з певністю і умінням виїмково доброго адвоката та знаннями в дуже різноманітних ділянках людських досягнень. Говорив так, що відчувалась велика резерва, з якої вибирає і висловлює лише ту невеличку частину, якої в даний момент потрібно. Уживаючи його власного терміну, він говорив „од ізбитка".

Після смерти проф. Литвиненка, Борис Павлович став головою Клюбу. Ця друга ера клюбового життя набрала дещо іншого характеру, як попередня. Борис Павлович акцентував доповіді, запрошував до участи в Клюбі молодих кандидатів на науковців і мистців, та запрошував гостей з представників інших націй, як наприклад, білорусів. З білорусами він був у сталому контакті з часів, коли працював у дипломатичній місії та був призначений на пост амбасадора УНР до цієї братньої держави, хоч через воєнні і дипломатичні обставини офіційно не міг зайняти цього поста. Натомість, неофіційно мав завжди добрі зносини з представниками білоруської громади, і його з дружиною завжди запрошували на всі свята державности та інші імпрези в Ню Йорку.

Крім цих контактів і приязні з балтійськими осередками та іншими еміґраційними громадами, кожного тижня відвідував Об'єднані Нації, де він мав велику кількість знайомих ще з часів між двома війнами. Для Бориса Павловича, якого багато наших людей, що жили на „давнтавні"—особливо старших—трактували як свого роду „social wo kers" і не вагалися звертатися до нього за допомогою, як перекладача чи правного дорадника у всі пори дня і ночі сама українська громада все таки ніколи не могла бути єдиним полем діяльности. Всі знали, що він ніколи не відмовить в помочі, та не всі собі усвідомлювали, що йому потрібно широкого світу, людей різних національностей і переконань, щоб могти жити і розуміти події в цілому світі, а тим самим розуміти і допомагати своєму народові зайняти належне йому місце.

Любив Борис Павлович виїздити до інших країн і знайомитися з новими людьми. І так, по дорозі з Австралії, зупинившися на короткий час на Гаваях, відвідав в Гонолулу Академію Мистецтва. Познайомився з директором і довідався про щорічну програму колядок з різних частин світу. Очевидно, приїхавши до Ню Йорку, поспішив вислати директорові Академії платівку українських колядок. А як поїхали панство Ржепецькі на вакації до Европи, то не потребували ніяких „ґідів"·Борис Павлович між двома війнами багато подорожував і добре знав, де і що варто оглянути. Колись оповідав про своє перебування в Англії, де він якийсь час перебував, студіюючи матеріяли в бібліотеці Британського музею. В Лондоні познайомився з декількома англійцями і дуже подивляв їхню, з одного боку, стриманість, а з другого, ввічливість та увагу до нього, як гостя. Мав нагоду бути свідком відношення та помочі, яку проявили його знайомі до свого приятеля в біді і казав: „От, якби так у нас...". Не пам'ятаю, на жаль, деталів розповіді про монаха-пустельника в Італії, українця, який забрів туди ще за царських часів і жив самітно над морем. Яка шкода, що Борис Павлович, за іншими заняттями, ніколи не знайшов часу написати свої спогади!

Заходячи до помешкання п-і Марії Ржепецької, не можна не побачити великого портрета Бориса Павловича, роботи маляра О. Танасевича. Погляд його вдалечінь, в будуче, сумний, задуманий... Скільки роботи він за своє життя зробив, скільки досягнень і скільки розчарувань! Ніхто того не знав і ніхто вже не буде знати. Він не любив говорити про себе. Та пам'ять про нього залишиться у всіх, хто мав щастя зустріти його на життєвій дорозі.

О. Вікул

Чого...

(Закінчення зі стор. 2)

тепер може бути перевиданий в російському перекладі; для українського оригіналу немає місця.

Не було на з'їзді розмов і про саму професійну працю письменників. В Україні понад 500 професійних поетів, а поетів, які просто пишуть вірші, кілька тисяч. Де ж та продукція і яка її вартість? Були нарікання письменників, що їхні твори лежать на полицях книгарень і їх не купують і не читають. І знову ж не було розмов, кого читають, а кого не читають. Знаємо точно, що, наприклад, останні дві книжки Ліни Костенко розійшлись у книгарнях продовж однієї години; покупці стояли в черзі, щоб забезпечитись книгою. Значить в розповсюджені книги грає ролю і читач. Український письменник повинен писати перш за все для українського читача. Якщо б цей письменник писав з думкою про цього читача, може мав би і більший успіх у нього. Та про літературу в Совєтському Союзі порішує не читач, а партія, яка оплачує письменників і вимагає від них дисципліни думки, яка і без цензури має свої наложені норми.

Та найважніше — на Дев'ятому з'їзді письменників України не було ні згадки про українську культуру. Так якби такої й не було. І про це найкраще повинен знати і пам'ятати Олесь Гончар. Це ж він вийшов на широку літературну арену 20 років тому і напевно пам'ятає 5-ий з'їзд письменників у Києві в 1966 році. Тоді сам перший секретар Компартії Петро Шелест підкреслив у своїй промові важливу ролю „української радянської літератури", кажучи: „Розвиток соціялістичної української культури і мови багато в чому залежить від людей, які зібрались сьогодні тут. І перш за все не від розмов про неохідність такого розвитку, а від вашої творчости. Треба бережливо, з повагою ставитись до нашої рідної чудової української мови. Це наш скарб, велика спадщина, яку кожний з нас і в першу чергу ви, письменники, повинен берегти і розвивати. Романи, повісті, новелі, поезії високого ідейного звучання, написані пре красною українською мовою на високому художньому рівні, — ось те, що необхідно для подальшого збагачення національної культури і мови. Ваш труд у цьому напрямі підтримувався і завжди буде підтримуватись Комуністичною партією". („Літературна Україна" від 17-го листопада 1966 р.).

На жаль,цього року такої заяви новий керівник партії в Україні не тільки не склав, але й взагалі поминув питання української культури, якби її не було. Ґрандіозна програма прискорення руху, про яку говорив Павло Загребельний з таким ентузіязмом, зовсім не включає української культури, але навпаки діє проти неї для її повного знищення. Партія будує імперію з однородним совєтським народом і російською, зрозуміла річ, великою культурою. Немає вже тепер місця навіть на святочну заяву про те, що партія підтримує розвиток національної культури, про що ще тому двадцять років авторитетно міг говорити секретар партії у Києві.

Блискучий...

(Закінчення зі стор. 2)

деяких пісень не був найщасливіший, то виконання їхнє було повсякчасно не тільки більш як сприємливе, але інколи подиву гідне і захоплююче. Бо рішаючим тут був її прекрасний звук, виразна дикція і пережиття співаного. Оксана мусить дуже наполегливо працювати (кожна велика співачка вдосконалює техніку співу всеньке життя) ще більше над довершеністю інтерпретації та високими тонами, які в неї є, тільки треба мати відвагу видобувати їх ще свобідніше. Піяном вона володіє, недостає їй ще піянісімо. Вона мусить слухати на платівках дуже зосереджено співу італійки Ренати Тебальді, а головно еспанки Монтсеррат Кабальє, яка своїм піяніссімо є унікальна.

Дуже цікаво було почути у виконанні молодої співачки початкову річ, Лисенкову „Нащо мені чорні брови" (слова Шевченка), яку майже ніхто зі співачок не співає з причини її... довжини. Справжньою новиною був вперше почутий як сольоспів „Гимн американських українців" Людкевича (слова Василя Щурата). Тут співачка сяйнула низкою чудових тонів, сповнених драматичного запалу і духового піднесення (тріш ки повільніший темп був би вказаний).

Дуже добрим супровідником на фортепіяні був піяніст Михайло Бубна з Торонто. Його гра до нюансів ілюструвала настрій кожної пісні.

Тоді, коли в протяжних піснях потрібне Оксані ще краще леґато (сполука тонів) і піяніссімо, у веселих піснях вона досконала, навіть віртуозна. „А я дівчина Наталка" було одне з найкращих виконань програми. З неї повинна бути — на мою думку — вимріяна Наталка-Полтавка. В таких скочних піснях, як народні „Ти до мене не ходи", чи в обробці Ярославенка „Ой, на горі малювали малярі", молода співачка була просто зразкова. У вдалій ліричній пісні Я. Лопатинського „Кладу весло" почули ми мецца-воче (спів півголосом) гідний великої співачки. І ним вона повинна послуговуватись якнайчастіше. А вже коли йдеться про пісню Григорія Китастого „Як давно", то я не чув, щоб хтось краще і більш зворушливо заспівав її. Ще довго-довго по концерті десь глибоко в душах розхильованих слухачів відлунювало оте щемливе: „Чужино, чужино, не заміниш мені України".

АВТОР ДОПИСУ

Автором допису п.з. „У славну пам'ять сен. П. Юзика" („Свобода", ч. 156 за суботу, 16-го серпня ц.р.) є Стефанія Бубнюк. Знову ж у дописі Ренати Шандри „В Чикаго відбудеться мистецька виставка В. Варварів" („Свобода" ч. 152, вівторок, 12-го серпня) в першому параграфі другої колонки в реченні, що починається словами „Ця виставка відбулася..." має бути рік 1673. — Ред.

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редагує Омелян Твардовський

ВІДБУЛИСЯ 15 - ТІ УКРАЇНСЬКІ СПОРТОВІ ІГРИЩА МОЛОДІ

Згідно із спортовим календарем УСЦАК-Схід в суботу, 28-го червня ц.р., на спортових площах і басейні оселі СУМ-А в Елленвіллі, Н. Й., успішно пройшли традиційні Українські Спортові Ігрища Молоді.

Як і в минулих роках, 15-ті Спортові Ігрища серед нашої молоді, безперечно відзначилися найбільшою спортовою подією року. Вони, так би мовити, стали спортовим символом співпраці між українськими спортовими і молодечими організаціями. Під сучасну пору, як ніколи, зростає цінність будь-якої акції, ініціятиви, спрямованої на встановлення контактів між українськими організаціями, взаємопорозуміння між ними. Саме ця поважна спортова імпреза, безумовно, сприяє об'єднанню молоді і то не тільки в ділянці спорту, але й в інших відтинках нашого організованого життя, та допомагають українському юнацтву різних організацій краще пізнати і зрозуміти одні одних. В звітових Ігрищах взяли участь збірні таких організацій: УСВТ „Чорноморська Січ" Нюарк, СК СУМ-А „Крилаті" Йонкерс, УСО „Тризуб" Філядельфія, УСК Ню Йорк, СУМ-А Пассейк, СУМ-А Ню Йорк і Пластова станиця Нюарк.

Відкриття Ігрищ

В годині 9:30 ранку відбулося офіційне відкриття, яке започаткував голова УСЦАК-Схід М. Стебельський, привітавши учасників, представників організацій і гостей. В дальших точках церемоніялу секретар Ігрищ О. Напора відчитав правила поодиноких змагань і турнірів, провідник Ігрищ Ю. Тарасюк провів присягу капітанів збірних дружин, Я. Петрик, технічно організаційний референт, вправно провадив поодинокими точками, як теж вивішенням прапорів в часі, коли усі присутні співали наш національний гимн „Ще не вмерла Україна" та запалення вічного вогню, що його виконав змагун УСО „Тризуб" Б. Завадович.

Крім згаданих, в проводі Ігрищ працювали: О. Колодій-провідник легкоатлетичних змагань, Р. Глушко-провідник турніру копаного м'яча, д-р Р. Слиж із своїм „штабом" провів плавацькі першості УСЦАК-Схід, що входили до програми Ігрищ, відбиванковий турнір — О. Напора. Цілий ряд осіб з різних організацій виконували допоміжну роботу в проведенні поодиноких змагань Ігрищ.

Легкоатлетичні змагання

Хлопці нижче 10-ти років, біг 60 метрів: Є. Малин — 8.67; О. Бавер — 8.74; Д. Колодій — 8.9 (усі УСВТ „Ч. Січ"). Скок у довжінь: М. Ворох 8"9; М. Храпливий 8"7; Є. Колодій 7"9 (усі УСВТ „Ч. Січ"). Хлопці нижче 12-ти років: Р. Васьків — 9"7;Д. Колодій 8"1; Р. Бавер 7"5 (усі УСВТ „Ч. Січ").Біг 220 метрів: Є. Малин 40.19; М. Ворох 40.24; Д. Колодій 41.00 (усі УСВТ „Ч. Січ"). Дівчата нижче 12-ти років, біг 60 метрів: Д. Шолудко 9.1,2 (УСВТ „Ч. Січ"); Л. Гаванська 9.3 (Крилаті); А. Тритяк 9.6 (Ч. Січ). Скок у довжінь: О. Гаванська 7"3. К. Кіляр 7"2 (УСВТ „Ч. Січ"). Дівчата нижче 15-ти років, біг 60 метрів: А. Борткевич 7.92, (СУМ); У. Палюх 8.7; А. Познахівська 8.4 (обидві СУМ-Пассейк). Дівчата нижче 17-ти років, біг 100 метрів: Л. Нудий 13.20; Р. Данчевська 14.3 (обидві УСВТ „Ч. Січ"); С. Шпинда 14.8 (Крилаті). Біг 1 миля: Х. Янців 10.19; М. Палюх10.50 Г. Закотиря 11.09 (усі СУМ-Пассейк). Гінці 4х100 метрів: УСВТ „Ч. Січ" 66.0; СУМ-А — Пассейк 67.5.Юнаки нижче 17-ти років, біг 100 метрів: К. Мартин 11.46 (УСВТ „Ч. Січ"); П. Боднар 11.56 (Пласт Н-к); І. Мулик 11.6 (Пласт Н.). Біг 1 миля: І. Мулик, П. Боднар, Т. Семчишин (усі Пласт, Нюарк). Гінці 4х100 метрів: УСВТ „Ч. Січ" 55.97; Пласт Нюарк 61.45. Юначки нижче 15-ти років,скок у довжінь: Л. Шмотолоха 11"10(Пласт, Н. Й.); Е. Борткевич 11"1; А. Познахівська 10"7 (СУМ -Пассейк). Юначка нижче 17-ти років: Х. Добрянська 12"9 (УСК, Н.Й.) Х. Дідик 11.8 (Крилаті), Л. Нудий 11"4(Ч. Січ).

Відбиванковий турнір

Юначки: УСК Ню Йорк —(Р. Яцушко, Л. Новаківська, Х. Добрянська, Н. Маслій, М. Колон, А. Шарон, М. Ґбур, Л. Шмотолоха). СУМ-А — Пассейк, СК СУМ „Крилаті" Йонкерс. Юнаки: Пласт — Нюарк (І. Мулик, М. Боднар, П. Боднар, Т. Семчишин, П. Білинський, Д. Лиско). СуМ-А — Пассейк; СК СУМ-А „Крилаті" Йонкерс. Чоловіки: УСО „Тризуб" (Б. Завадович, Б. Сірий, Т. Міджак, Ю. Лесюк, А. Федун, О. Гладкий, Н. Кузвич). СУМ-А — Пассейк, СУМ-А — Пассейк „Б".

Турнір копаного м'яча

Новацькі дружини: УСВТ „Чорноморська Січ" (Т. Тимчина, Д. Колодій, О. Бавер, Р. Васьків, Є. Малин, А. Бренич, М. Ворох, М. Храпливий, Р. Ключник, В. Тимчина, Ю. Кігічак) УСВТ „Чорноморська Січ „Б". Дружини молодших юнаків: УСВТ „Чорноморська Січ" (О. Василак, М. Кравчук, М. Вільчак, К. Мартин, Г. Сергіїв, О. Ролянд, А. Ролянд, Я. Твардовський, М. Варянка, Р. Варянка, С. Гивель). СК СУМ-А „Крилаті" Йонкерс, СУМ-А Пассейк.

Плавацькі першості УСЦАК-Схід

В плавацьких першостях взяло участь усіх 30 юначок й юнаків (19 хлопців і 11 дівчат). Крім вже згаданого ланкового плавання УСЦАК-Схід в проводі змагань працювали: Ю. Тарасюк, Х. Павлів, Б. Бачара, Х. Кушнір і І. Слиж.

Висліди змагань

Хлопці 8-10 років, 25 м. грудним: Юрій Кігічак 39.9 сек. (УСВТ „Чорноморська Січ". Хлопці 13-14 років, 50 м. вільним: О. Василак (УСВТ „Ч. Січ") — 41.0, А. Ролянд (УСВТ „Ч Січ") 43.6. Хлопці 15 років і вище, 50 м. вільним: С. Яцевіч (СУМ-Крилаті, Йонкерс) 33.5; К. Мартин (УСВТ „Ч. Січ") 42.2; М. Варянка (УСВТ „Ч. Січ")44.3.50 м. грудним: М. Варянка 1:01.6, К. Мартин 1:09,5. 50 м. горілиць: Г. Сергіїв (УСВТ „Ч. Січ". 100 м. вільним: М. Варянка — 1:58.0. Гінці 4х50 м. вільним: УСО „Тризуб" (Б. Завадович, Б. Сірий, А. Федун, Т. Мідзак). СУМ — Пассейк. Юначки. Дівчата 8-10 років 25 м. вільним: Дж. Шолудко (УСВТ „Ч. Січ") 20.6,Л. Ступак (СУМ — Ню Йорк) 23.3. 50 м. вільним: Дж. Шолудко 47.8. 25 м. горілиць: Дж. Шолудко 22.6 Л. Ступак 26.2. 13-14 років, 50 м. вільним: Л. Шмотолоха (Пласт, Н. Й.) 37.9, Н. Барна („Крилаті" Ионк.) — 43.9,А. Познахівська (СУМ — Пассейк) — 45.0. 50 м. грудним: Л. Шмстолоха 52.4. 50 м. горілиць: Л. Шмотолоха 50.3, А.Познахівська 1:01.9. Дівчата 15 років і вище, 100 м. змінним: Р. Данчевська (УСВТ „Ч. Січ") 1:37.5. 50 м. вільним: Л. Нудий (УСВТ „Ч. Січ") — 34.0,Г. Закотиря (СУМ-А Пассейк) — 45.2Х. Янців) СУМ П. — 48.0 . 50 м. грудним: Л. Нудий 47.5, Р. Данчевська 49.1. 50 м. горілиць: Л. Нудий 52.0, Г. Закотиря 1:07.3. 100 м. вільним: Г. Закотиря 1:57.2. 50 м. метеликом: Р. Данчевська 52.1 . Гінці 4х50 м. вільним: УСВТ „Чорноморська Січ" 1:15.9,СУМ — Пассейк 1:42.9.

Кінцевий показник клюбового точкування

	точки
УСВТ „Ч. Січ"	83
СУМ — Пассейк	21
Пласт, Ню Йорк	15
СУМ „Крилаті" Йонкерс	8
УСО „Тризуб" Філядельфія	8
СУМ Ню Йорк	6

Після закінчення плавацьких змагань відбулася церемонія вручення переможцям медалів, що їх уфундували такі українські братські і фінансові установи: Український Народний Союз 300.00 дол., Кредитівка, Ню Йорк, 250 дол. Кредитівка Пассейк 200; СУК „Провидіння" 100 дол; Кредитівка, Гартфорд , 50, Кредитівка — Нюарк 50, Кредитівка — Джерзі Сити 50 і Кредитівка СУМ-А Йонкерс 50.

(от)

ВІДІЙШЛИ ● ВІД НАС ●

МАРІЯ ГАРМАТІЙ, член УНС Відд. 14-го Т-ва „Чорноморська Січ" в Нюарку, Н.Дж. померла 5-го березня 1986 року на 74-му році життя. Нар. 17-го липня 1912 року в Західній Україні. Членом УНС стала 1959 року. Залишила у смутку мужа Павла, сина Мирона і доньку Марію. Похорон відбувся 8-го березня 1986 року на цвинтарі св. Миколая у Вотерлвіт, Н.Й.

Вічна Їй Пам'ять!

М. Отрок, секр.

ВОЛОДИМИР ШЕВЧИК, член УНС Відд. 51-го ім. Патріярха Йосифа в Чикаго, Ілл., помер 14-го квітня 1986 року на 73-му році життя. Нар. 1913 року в Коровниках, Україна. Членом УНС став 1977 року. Залишив у смутку дружину Стефанію, дочку Іванку з мужем Лукашем, синів Богдана і Романа. Похорон відбувся 16-го квітня 1986 року на цвинтарі св. Миколая в Чикаго, Ілл.

Вічна Йому Пам'ять!

М. Ольшанський, секр.

МАРІЯ КАРИТНИК, член УНС Відд. 76-го ім. св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н.Дж., померла 15-го лютого 1986 року на 87-му році життя. Нар. 1899 року в Польщі. Членом УНС стала 1924 року. Залишила у смутку доньку Катерину Лопез з мужем, одну внучку, трьох правнуків і одного праправнука. Похорон відбувся на цвинтарі Ґейт оф Гевен в Іст Гановер, Н.Дж.

Вічна Їй Пам'ять!

Ю. Демчук, секр.

КСЕНЯ ПІДПЕРИГОРА, член УНС Відд. 146-го ім. Івана Франка у Воррен, Миш., померла 8-го лютого 1986 року на 94-му році життя. Нар. 1890 року в Україні. Членом УНС стала 1930 року. Залишила у смутку синів: Михайла і Степана, 4-ох внуків і п'ять правнуків. Похорон відбувся 12-го лютого 1986 року на цвинтарі Мт. Олівет в Дітройті, Миш.

Вічна Їй Пам'ять!

Секретар

КАТЕРИНА НАЙМАЙСТЕР член УНС Відд. 44-го в Нортгемптоні, Па., померла 4-го квітня 1986 року на 76-му році життя. Нар. 18-го липня 1910 року в Нортгемптоні, Па. Членом УНС стала 1928 року. Залишила у смутку мужа Степана, синів Степана мол., і Роналда, сестру Олену і трьох внуків. Похорон відбувся на цвинтарі Св. Хреста в Бетлегемі, Па.

Вічна Їй Пам'ять!

Мартин Шишка, секр.